

Polisreportage

Sammandrag av anförande av Byråchef CURT FALKENSTAM, Rikspolisstyrelsen, Stockholm.

Ur journalistisk yrkessynpunkt är polisreportaget ett av de svåraste områdena av nyhetsjournalistiken. Det för journalisten mest åtråvärda stoffet, fakta, är sällan lätt åtkomliga. Materialet kräver samtidigt en besinningsfull avvägning, och över huvud taget ställer det stoff polisreportern arbetar med stora krav på vederbörandes källkritiska och över huvud taget kritiska omdöme. Att vara polisreporter är att ha ett påfrestande yrke såväl psykiskt som fysiskt. Det är något av ett brandkårsjobb där vederbörande får vara redo att rycka ut och göra en maximal arbetsinsats praktiskt taget vilket tid som helst på dygnet. Man kan naturligtvis med skäl säga att det är intressant så snart det blir fråga om någon mer uppseendeväckande, intrikat eller spännande kriminalaffär. Det underhållande momentet hos polisreportaget utgör därvidlag givetvis en säljande faktor som i sin tur är en drivfjäder för journalisten. Det är också ett viktigt område av nyhetsjournalistiken därför att det skall spegla en betydelsefull del av rättssamhällets funktioner och funktionsduglighet. Det ligger vidare i polisreporterens arbete att ägna de myndigheter som verkar på rättsvårdens områden en kritisk granskning. Att döma av många års debatter synes polisreportaget ha blivit — och det gäller inte bara Sverige — något av en yrkesetisk akilleshäl i modern journalistik.

Ur rättsvårdens synpunkter är polisreportaget viktigt, kanske det viktigaste ledet mellan polis och allmänhet. Det är för den skull angeläget att denna förbindelselänk fungerar så effektivt som möjligt. Det intresset gäller såväl ifråga om allmän information till och samverkan med allmänheten från i första hand polisens sida, men också när polisen behöver påkalla spaningshjälp hos allmänheten i något ärende. Det kan gälla ett enkelt försvinnande likaväl som vittnesuppgifter i en större brottsutredning. Slutligen kommer den betydelsefulla del som gäller brottsförebyggande upplysning, ett område där press och övriga massmedia kan göra en betydelsefull insats för att informera breda grupper av allmänhet om hur man bäst skall kunna skydda sig mot olika typer av brottsliga angrepp.

Vad som ur rättsvårdens synpunkt gör polisreportaget problematiskt många gånger är när detta som emellanåt förekommer präglas av ovederhäftighet eller rent sensationsmakeri. Emellanåt händer det också att polisreportaget präglas av en jakt efter poänger och pikanta detaljer i stället för en saklig strävan att

ge sammanhang och väsentligheter i vad som skildrats. En annan svårighet som uppstår särskilt i större kriminalaffärer är att kunna förutse verkan av viss publicitet. Gränsen för vad som släpps ut ifrån myndigheternas sida måste alltså därför dras med stor omsorg och eftertanke. Det är inte bara att följa minsta motståndets lag och hålla tyst om man effektivt vill utnyttja massmedia för rättsvårdens intressen. Men det går inte heller att kritiklöst släppa material från en pågående förundersökning därför att det alltid är ytterst svårt att bedöma verkningarna av ett offentliggörande av ena eller andra detaljen. Det kan slå positivt men verkningarna kan också bli negativa. Störst brukar samarbetsproblemen mellan polis och massmedia bli i de stora kriminalaffärerna då klappjakten på detaljer som då också ofta uppförstoras blir hårdare än vanligt och olika intressen ofta kommer i kläm i den tilltagande nyhetskonkurrensen. I sådana fall är det lätt att det uppstår publicitetsskador för enskild person eller för den pågående utredningen om inte samarbetet kan ske i en förtroendefull och positiv anda.

I Sverige utgör tryckfrihetslagstiftningen en utomordentligt god förutsättning för polisreportern i dennes arbete. Man kan väl med skäl påstå att inga polisreporters har så goda förutsättningar som i vårt land att sköta sitt arbete på ett effektivt sätt. Brottsbalkens nya förtalsparagraf och dess tillämpning har emellertid väckt åtskillig oro och ängslan i pressekreterar med tanke på de konsekvenser paragrafen synes kunna få för pressens kritiserande verksamhet. Samtidigt diskuterar man nu också som bäst förslaget till reform av sekretesslagstiftningen. Förslaget har i stort sett mottagits mycket positivt. Till sina verkningar lägger de ytterligare något större ansvar på pressens egna företrädare. Ett gammalt orosmoment, nämligen ett tidigare skrinlagt förslag om att polisens tystnadsplikt skulle upphöjas till lag och därmed få ökad skärpning i förhållande till tryckfrihetsförordningen har icke tagits upp av den s k offentlighetskommittén i dess förslag, vilket noterats med tillfredsställelse från såväl pressens som polisens sida. I svensk debatt om polisreportaget har även synpunkter framkommit om att man borde försöka stärka den ställning som pressens opinionsnämnd har för att därigenom skapa ännu bättre möjligheter för den enskilde att få sin rätt tillgodosedd gentemot de pressorgan som i något avseende träder de pressetiska gränsområdena för nära. Slutligen skall här också nämnas den förbättrade utbildning som polisen fått på detta område, tillkomsten av nya vägledande PK-regler samt den inom pressen pågående självsaneringen för att råda bot mot sådana tendenser på polisreportagets område som är ägnade att nedsätta pressens anseende.

I samband med den svenska polisreformen har man från polis-

väsendets sida vidtagit en rad aktiva åtgärder i syfte att förbättra massmedias möjligheter till insyn i polisverksamheten och att öka utflödet av saklig information om polisens verksamhet. Man vill bli åstadkomma enhetliga normer för det löpande samarbetet mellan polis och massmedia. Gemensamma utbildningskonferenser har igångsatts över hela landet med deltagande såväl från polisens som pressens sida. Rekommendationer ges att låta denna utbildningsomgång följas av kontinuerliga månadsträffar mellan massmedias och polisväsendets representanter på de lokala eller regionala planen. Inom polisväsendet kommer man också att skapa centrala och enhetliga regler för nyhetstjänsten. En av huvudlinjerna är därvidlag att all löpande information bör ligga på det lokala planet. Angeläget är att man söker göra massmedias väg till en auktoritativ nyhetskälla inom polisväsendet så omedelbar och kort som möjligt, varför nyhetsmeddelanden när det gäller löpande polisverksamhet bör decentraliseras så mycket som möjligt. En viktig sak är att man från polisens sida beaktar de uppenbarligen avsevärda behov som finns av en bredare bakgrundsinformation i olika sammanhang.

Avslutningsvis bör understrykas att samhället har ett stort ansvar för information på rättsvårdens område, något som tidigare tyvärr ej alltid tillgodosetts. Samarbetet mellan polis och massmedia har också på senare år blivit allt bättre trots de diskussioner som då och då uppstår rörande övertramp från pressens sida, osaklig kritik mot myndigheterna etc. Både från pressens och polisens sida är man emellertid mer betjänt av konstruktiva lösningar av de praktiska samarbetsfrågorna än akademiska diskussioner och allmän knivkastning. Man kan på ömse sidor ställa upp hur många regler som helst för samarbetsprinciper o dyl. De kommer ändå aldrig att kunna täcka alla situationer, och därför synes det vara allra viktigast att man på ömse håll i samarbetet handlar i en allmänt positiv anda, en vilja att förstå och underlätta varandras problem. Om det brister i det samarbetet är det ytterst allmänheten och i många fall dess rättsintressen som får sitta emellan. På samma sätt betyder en god lösning av samarbete mellan polis och massmedia en positiv vinst inte enbart för bägge nämnda parterna utan framförallt för rättsvårdens intressen.

Curt Falkenstam.